

Analýza strategických dokumentů ITS v Lotyšsku

1. Současný stav znalostí ITS (strategické dokumenty ITS, zhodnocení C-ITS)

The third report on national ITS actions envisaged over the following five year period of the Republic of Latvia (2014)

Akční plán ITS Lotyšska nebyl zpracován. První dvě zprávy o pokroku nejsou dostupné. Tato třetí zpráva je první dostupná zpráva o pokroku.

Doposud se národní sektor ITS vyvíjel bez řádné mezisektorové koordinace a dlouhodobých perspektiv. Hlavní úsilí dříve spočívalo ve veřejném sektoru, který poskytoval základní infrastrukturu ITS, zejména pro specifické profesní potřeby. Některá prováděcí opatření, jako jsou zařízení pro detekci a signalizaci, byla historicky vyvinuta pro řízení silnic a řízení dopravy.

S ohledem na výše uvedené informace neexistují žádné rozsáhlé činnosti v oblasti rozvoje sektoru ITS a primární zaměření je na společné potřeby účastníků silničního provozu.

Pokud jde o prioritní oblasti směrnice, úsilí Lotyšska spočívá zejména v prioritní oblasti I (optimální využití dat o silniční síti, dopravním provozu a cestování). Současné aktivity zavádějící silniční ITS v Lotyšsku jsou následující:

- Zavedení interoperabilní služby eCall v souladu se Směrnicí 2010/40 / EU
- Postupné rozšiřování sítě senzorů
- Pilotní projekty pro řízení dopravy
- Vývoj trvalé dopravní informační služby na www.lvceli.lv
- Vývoj jednotného systému pro sdílení a správu dat souvisejících s ITS

Právní rámec a strategie ITS

Hlavní strategické otázky ITS jsou zkoumány v programu bezpečnosti silničního provozu na období 2014-2016 a v Národní dopravní strategii. Program bezpečnosti silničního provozu na období 2014-2016 stanovil další kroky k provádění ITS:

- rozšířit funkčnost stávajících služeb ITS
- zavést přístupnost dopravních dat na internetu a jejich dekódování/kódování pro univerzální použití
- posílit vývoj systémů monitorování silnic a dopravního provozu a veřejné přístupnosti údajů, které se k němu vztahují, správci silnic
- zavést systém eCall
- nastavit proměnné dopravní značení pro zprávy a zlepšit provoz semaforů

Fourth report pursuant to Directive No 2010/40/EU (2018)

Od roku 2015 do roku 2019 se v rámci programu „Interreg Central Baltic 2014–2020“ spolufinancovaného EU realizuje společný lotyšsko-estonský projekt na E67, který zahrnuje instalaci silničního vybavení ITS podél dopravního koridoru E67 a modernizaci provozu.

Dne 22. října 2015 byly provedeny změny zákona o elektronických komunikacích, které definují, co je eCall a kdo provádí státní politiku v oblasti eCall.

Již bylo zahájeno používání stacionárních radarů ke kontrole, zda byl zaplacen poplatek za užívání silnic (tj. viněta je na vozidle).

Studie o zavádění ITS v oblasti silniční dopravy a jejich rozhraní s ostatními druhy dopravy byla dokončena 2017. Jejím cílem bylo posoudit současný stav vývoje ITS v Lotyšsku a poskytnout odůvodněná doporučení pro koordinované zavádění ITS. Služby ITS celostátního významu a jejich propojení s jinými druhy dopravy a poté zjistit, jaké projekty jsou potřebné k zajištění koordinovaného rozvoje ITS v Lotyšsku (zřídit upřednostňovaný vnitrostátní rámec).

První část studie obsahovala přehled literatury a online zdrojů a rozhovory se zúčastněnými stranami. Tato studie se zabývala globálním odvětvím ITS, harmonizovaným nasazením ITS v EU, zkušenostmi jiných zemí při zavádění opatření a trendů ITS v lotyšském odvětví ITS. Druhá část studie zahrnovala klíčové aspekty nasazení služeb ITS v Lotyšsku, vydala doporučení pro lotyšskou strategii ITS, definovala možné cíle lotyšské strategie ITS a služby, které mají být prioritně zavedeny, a formulovala návrhy plánu nasazení lotyšské strategie ITS a vymezení právních, organizačních a technologických opatření pro zavádění ITS po dobu pěti let s ohledem na formulace směrnice o ITS. Studie obsahuje doporučení k provádění různých typů činností označených za priority podle směrnice o ITS:

- poskytování multimodálních cestovních informačních služeb v celé EU
- poskytování dopravních informačních služeb v reálném čase v celé EU
- údaje a postupy, pokud je to možné, poskytovat uživatelům minimální univerzální dopravní informace týkající se bezpečnosti silničního provozu zdarma;
- poskytování informačních služeb pro bezpečná a zabezpečená parkovací místa pro nákladní vozidla a užitková vozidla.

Studie poskytla doporučení pro prioritní realizaci následujících projektů:

1. Vývoj a nasazení technických řešení ITS:

1.1. Vývoj a nasazení národního přístupového bodu (NAP)

1.2. Vývoj a zavádění informačních systémů (IS) pro poskytování služeb ITS

1.2.1. Vývoj a zavádění IS pro poskytování služeb ITS v oblasti vymáhání práva

1.2.2. Vytvoření IS pro řízení veřejné dopravy a poskytování služeb ITS vztahujících se k plánování tras

1.2.3. Vytvoření IS pro poskytování služeb ITS v oblasti plánování a správy infrastruktury

2. Vypracování právních, metodických a organizačních pokynů potřebných pro účinnou interinstitucionální spolupráci:

2.1. Příprava nových právních předpisů a změna stávajících právních předpisů za účelem vymezení povinností, odpovědnosti a rozdělení rolí při poskytování, správě a sledování služeb ITS

2.2. Příprava metodického rámce pro efektivní správu ITS v Lotyšsku (požadavky na služby ITS, standardy pro výměnu dat, klíčové ukazatele výkonnosti (KPI) a podobně)

2.3. Struktury rozhodování potřebné pro účinnou interinstitucionální spolupráci

3. Posílení institucionální kapacity pro rozvoj a poskytování služeb ITS:

3.1. Posílení institucionální kapacity pro rozvoj služeb ITS, organizace studijních návštěv a opatření pro výměnu znalostí (jako jsou konference ITS)

3.2. Zlepšení infrastruktury, vybavení a schopností střediska dopravních informací provozovaného společností Latvijas Valsts ceļi, státní akciové společnosti odpovědné za správu státní dálniční infrastruktury

Dne 17. září 2017 byla dokončena „Studie o zavádění ITS v lotyšské silniční dopravě a jejich rozhraních s jinými druhy dopravy“, která se rovněž zabývala praktickým prováděním nařízení č. 885/2013 v Lotyšsku. Za účelem praktického provádění tohoto nařízení se v současné době připravuje akční plán a hledají se možné zdroje financování.

Poprvé v regionu se zavedlo dopravní značení s proměnnými zprávami, multifunkční živé video monitoring a investice do středisek řízení dopravy s cílem zavést adaptivní řízení dopravy.

V roce 2017 byla dokončena i studie „o zavádění ITS v lotyšské silniční dopravě a jejich rozhraních s jinými druhy dopravy“, která se rovněž zabývala praktickým prováděním nařízení č. 885/2013 v Lotyšsku. Plánuje se příprava akčního plánu a hledá se financování.

Nařízení vlády č. 249 (2014) o minimálních bezpečnostních a servisních požadavcích v parkovacích areálech určených pro nákladní vozidla, stanoví pověření soukromých registrovaných podnikatelů k partnerství pro bezpečné parkování nákladních vozidel. 2017 byla dokončena studie „o plánu optimálního umístění stávajících a budoucích servisních zařízení na hlavní veřejné silniční síti“. Studie provedla posouzení výběru parkovacích ploch náležejících státu, které by se mohly případně rozvíjet, aby se zajistilo rovnoměrnější rozložení v hlavní silniční síti země (včetně regionů). Národní aktivita a iniciativa vhodná pro přenos znalostí do ČR je přeshraniční spolupráce Lotyšska jako malé země s dalšími pobaltskými zeměmi.

RITS-NET Project

Hlavním cílem projektu bylo poskytnout společnou metodiku a posílit regionální udržitelné dopravní politiky obsahující vypracování jednotlivých regionálních plánů ITS, a to

prostřednictvím zvýšení znalostí a porozumění plnému potenciálu řešení inteligentních dopravních systémů (ITS) a způsobů jejich nasazení.

1. Zvyšování povědomí tvůrců regionální politiky o potřebě vypracovat regionální plány ITS
2. Seznámit tvůrce politik, regionální správy, poskytovatele dopravních služeb a provozovatele se širokým spektrem aplikací ITS používaných v celé Evropě ve prospěch regionů a zajistit plné porozumění jejich důsledkům (náklady a přínosy)
3. Zvyšování dovedností tvůrců politik, regionálních správ, poskytovatelů dopravních služeb a provozovatelů i koncových uživatelů (zejména občanů), aby mohli plně využívat potenciál nástrojů ITS
4. Poskytovat regionům know-how a konkrétní operační plány za účelem zvládnutí úprav infrastruktury ICT
5. Prosazovat místní dialog mezi všemi aktéry (veřejnými i soukromými), kteří se podílejí na ITS na místní, regionální, celostátní úrovni a na úrovni EU, což může vést k vytvoření partnerství veřejného a soukromého sektoru
6. Upřednostňovat šíření a replikaci dosažených výsledků v politikách regionálního rozvoje v zúčastněných zemích a obecně v celé EU prostřednictvím akcí horizontálního a vertikálního mainstreamingu

Projekt je RITS-NET příkladem mezinárodní spolupráce s cílem vývoje a harmonizace politik ITS na základě společné metodiky, a jejich propagace. Byla vytvořena politika ITS i pro Lotyšsko, a to ve spolupráci s veřejnými i soukromými orgány. Metodiku lze využít i pro další země. Přenositelnou zkušeností do ČR je způsob, jak z evropských peněz financovat vznik národních politik či jiných strategických dokumentů.

V rámci projektu byl proveden přezkum stávajících inteligentních dopravních řešení v Lotyšsku. K dosažení cíle projektu RITS-NET bylo v Lotyšsku navrženo nejmodernější řešení ITS. Na každé podtéma byl dokončen a pečlivě popsán přehled existujících řešení.

Zdroj výborně doplnil chybějící informace v oficiálních reportech ministerstva.

Allegro Project

Hlavním cílem projektu bylo poskytnout Lotyšsku na základě obšírného přehledu o stavu ITS mezinárodní podporu pro plány do budoucna. Projekt ALLEGRO umožnil rychlejší rozjezd a posílení vědecké a technologické kapacity Lotyšska a zvýšení viditelnosti výzkumných pracovníků a jejich institucí poskytováním znalostí v oblasti inteligentního a udržitelných dopravních sítí. Přenos znalostí vytvořil základ pro nejvhodnější dopravní řešení v partnerských zemích.

1. Záchrané služby a řízení událostí
2. ITS pro řízení provozu a mobility
3. Cestovní informace

4. Parkování a automatická platba
5. ITS pro řízení veřejné dopravy
6. Správa vozového parku a nákladní doprava

Zdroj výborně doplnil chybějící informace v oficiálních reportech ministerstva. Přenos znalostí vytvořil základ pro nejvhodnější dopravní řešení. Předpokládá se jejich využití pro další práci na rozvoji ITS (asi budou výstupy projektu podkladem pro Akční plán Lotyšska).

Zdroj výborně doplnil chybějící informace v oficiálních reportech ministerstva.

2. Vybrané důležité projekty/opatření (Best practices)

Prioritní oblast 1: Optimální využití dat o silniční síti, dopravním provozu a cestování

- RITS-NET Regiony pro řešení ITS
- ALLIANCE
- ITS pro poskytování informací, řízení provozu a mobility
- Vyhledávání cestovních informací
- e-ticketing v Rize a Jelgavě
- VBTS - Jednotný systém prodeje jízdenek
- Baltic Lines - Systém podpory prodeje, účetnictví a správy autobusových terminálů
- VIPUS - Jednotný systém účetnictví příjmů a odbavování cestujících
- Modelování poptávky

Prioritní oblast 3: Aplikace ITS pro bezpečnost silničního provozu a jeho ochranu před vnějšími hrozbami

- Záchranné služby a řízení událostí včetně eCall

3. Závěry a doporučení pro ČR

- Velice stručné zprávy. Omezit administrativu spojenou s reportováním o vývoji ITS v zemi na obhajitelné minimum tak, aby přitom byly zásadní informace obsaženy. Minimalizace národních zdrojů, a přitom celkový přehled zachován. Národní aktivitou vhodnou pro přenos znalostí do ČR je přeshraniční spolupráce Lotyšska jako malé země s dalšími pobaltskými zeměmi a dalšími zkušenými zeměmi EU pro transfer znalostí o rozvoji ITS.
- Lotyšsko přijalo nařízení v přenesené pravomoci. Přípravuje Národní přístupové místo (asi jediné), ale bližší informace o něm nejsou uvedeny. O zajištění shody není v lotyšských podkladech, které byly analyzovány, vůbec nic.
- Zajímavé aktivity v Lotyšsku jako vzory: Lotyšsko sice nemá svůj vlastní Akční plán, ani Implementační plán, nicméně ITS je zahrnuto ve strategických dokumentech dopravy na obecnější úrovni. Využívá výsledky v mezinárodních projektech jako vstupy pro národní studie a nařízení. Účast v mezinárodních projektech je uvedena. Aktivity jsou

přizpůsobeny velikosti, situaci a ekonomické úrovni Lotyšska. Mezinárodní projekty poskytují vstupy pro národní aktivity.

- Spolupráce veřejného a soukromého sektoru je předpokládána pro bezpečné parkování nákladních vozidel. Relativně pokročilá je oblast veřejné dopravy, například včetně e-ticketingu.

4. Zdroje

- The third report on national ITS actions envisaged over the following five year period of the Republic of Latvia (2014)
- Fourth report pursuant to Directive No 2010/40/EU
- RITS-NET Project
- Allegro Project